

A Magyar Kémikusok Egyesületének
– a MTE SZK tagjának –
tudományos ismeretterjesztő
folyóirata és hivatalos lapja

Szerkesztőség:

Felelős szerkesztő: KISS TAMÁS
Olvasószerkesztő: SILBERER VERA
Tervezőszerkesztő: HORVÁTH IMRE

Szerkesztők:

ANDROSITS BEÁTA, BANAI ENDRE,
LENTE GÁBOR, NAGY GÁBOR,
PAP JÓZSEF SÁNDOR, RITZ FERENC,
ZÉKÁNY ANDRÁS
Szerkesztőségi titkár: SÜLI ERIKA

Szerkesztőbizottság:

SZÉP-VÖLGYI JÁNOS,
a szerkesztőbizottság elnöke,
[SZEKERES GÁBOR] örökös főszerkesztő,
ANTUS SÁNDOR, BECK MIHÁLY,
BIACS PÉTER, BUZÁS ILONA,
HANCSÓK JENŐ, JANÁKY CSABA,
KALÁSZ HUBA, KEGLEVICH GYÖRGY,
KOVÁCS AITILA, LIPTAY GYÖRGY,
MIZSEY PÉTER, MÜLLER TIBOR,
NEMES ANDRÁS, ifj. SZÁNTAY CSABA,
SZABÓ ILONA, TÖMPE PÉTER,
ZÉKÁNY ANDRÁS

Kapják az Egyesület tagjai és a megrendelők
A szerkesztésért felel: KISS TAMÁS

Szerkesztőség: 1015 Budapest, Hattyú u. 16.
Tel.: 36-1-225-8777, 36-1-201-6883
Fax: 36-1-201-8056
Email: mkl@mke.org.hu

Kiadja a Magyar Kémikusok Egyesülete
Felelős kiadó: ANDROSITS BEÁTA
Nyomdai előkészítés: Planta-2000 Bt.
Nyomás: Pauker Nyomda
Felelős vezető: VÉRTES GÁBOR
ügyvezető igazgató

Terjeszti a Magyar Kémikusok Egyesülete
Az előfizetési díjak befizethetők a CIB Bank
10700024-24764207-51100005 sz.
számlájára „MKL” megjelöléssel
Előfizetési díj egy évre 10 200 Ft
Egy szám ára: 850 Ft. Külföldön terjeszti
a Batthyany Kultur-Press Kft.,
H-1014 Budapest, Szentháromság tér 6.
1251 Budapest, Postafiók 30.
Tel./fax: 36-1-201-8891, tel.: 36-1-212-5303

Hirdetések-Anzeigen-Advertisements:
SÜLI ERIKA

Magyar Kémikusok Egyesülete,
1015 Budapest, Hattyú u. 16.
Tel.: 36-1-201-6883, fax: 36-1-201-8056,
e-mail: mkl@mke.org.hu

Aktuális számaink tartalma,
az összefoglalók és egyesületi híreink,
illetve archivált számaink honlapunkon
(www.mkl.mke.org.hu) olvashatók

Index: 25 541
HU ISSN 0025-0163 (nyomtatott)
HU ISSN 1588-1199 (online)
DOI: 10.24364/MKL.2017.06

A lapot az MTA MTMT indexeli, és a REAL,
továbbá az Országos Széchényi Könyvtár
(OSZK) Elektronikus Periodika Adatbázisa
és Archivuma (EPA) archiválja

Eppen 110 évvel ezelőtt alakult meg – Fabinyi Rudolf kolozsvári kémia professzor elnökletével – a Magyar Kémikusok Egyesülete (MKE). Az Egyesület életben tartásának legfontosabb eszköze egy színvonalas szakmai folyóirat volt, ami a mai napig megjelenik, és aminek most egy tematikus számát olvashatják tagtársaink és az érdeklődő olvasók. A Magyar Kémikusok Lapja (MKL) havonta megjelenő fórum az MKE életben tartására és szakmai hírforrás a kémia iránt érdeklődők számára.

A Lap régi hagyománya, hogy időszakosan tematikus számot jelentet meg, melynek témája az ország aktuális szellemi, tudományos eseményeihez vagy a történelmi emlékezethez kapcsolódik. A vendégszerkesztő által szerkesztett tematikus számok általában a lapkiadás normal havi mértébe és jelzeteibe sorolódnak be, így a mostani szám az MKL LXXII. évfolyam 2017. júniusi száma.

Az MKL szerkesztőbizottsága javaslatára 2017-ben egyik témaként – a kiegyezés 150. évfordulója alkalmából – a kiegyezés és a dualizmus korának kémiáját és vegyiparát választottuk. Az 1867 és 1914 közötti időszak, amit gyakran aranykorak is neveznek, rendkívül élénk fejlődést hozott Magyarországnak társadalmi, gazdasági, művészeti és tudományos életében. A korszerű ipar, így a vegyipar alapjait is ekkor rakták le, és megalakultak azok a tudományos műhelyek, amelyek Európához kötötték az országot.

Ezt a tudománytörténeti, tematikus számot azok a felkért kollégák írták, akik nemcsak a kémia egy-egy ágának jó ismerői, hanem azok történetére is rálátásuk van: Inzelt György, Gazda István, Kutasi Csaba és Biacs Péter. Lente Gábor egyetemi tanár az MKL-ben megszokott, rendszeres rovata, a Vegyészletek extra montázsát írta meg a kiegyezés korához alkalmazkodva.

Fel szeretném hívni az olvasók figyelmét korunk legkiválóbb kémiatörténészének, Inzelt György professzornak (ELTE) a tudományos kémia és a vegyészeti iparok kiegyezés kori állapotát bemutató tanulmányára, valamint Gazda Istvánnak, legnépszerűbb tudománytörténészünknek, a Magyar Tudománytörténeti Intézet igazgatójának áttekintő írására, melyben a korszak természettudásairól, tudóstársaságairól és folyóirataikról ad részletes, tematikus információt.

A szakmai igényesség mellett igen olvasmányos, sőt szórakoztató írás Kutasi Csaba textilvegyész szál-, színezés-, valamint műszáلتörténeti tanulmánya, de el kell olvasni Biacs Péternek, a Corvinus Egyetem tanárának írását is az élelmiszeriparok történetéről. Biacs professzor e tanulmányát még sokszor fogják idézni, mivel az első tematikus történeti összefoglaló az élelmiszer-technológiák történetéről. Ahogy említettem, Lente Gábor, a Debreceni Egyetem professzora évek óta jelentkezik az MKL igen kedvelt és látványos rovataival, a Vegyészletekkel. Most – stílusosan – a kiegyezés évében megjelent nemzetközi kémiai szakirodalom gyöngyszemeit mutatja meg olvasóinak. Tanulságos és szórakoztató, szép gyűjtemény.

Biztos vagyok abban, hogy a jó szórakozást, de az új ismeretek szerzését is szolgálja az MKL e tematikus száma.

2017. június

M. P.
Tömpe Péter
vendégszerkesztő

TARTALOM

A MAGYARORSZÁGI KÉMIA ÉS VEGYIPAR A KIEGYEZÉS KORÁBAN

Inzelt György: A tudományos kémia és a vegyészeti iparok Magyarországon a kiegyezés időszakában 178

Gazda István: Magyar tudósok a kiegyezés korában. A reáltudományok képviselői 187

Kutasi Csaba: Mozaikok a textilkémia eredményeiből és ezek hatása a hazai textilipar kiegyezés utáni fejlődésére 193

A címlapkép
Kutasi Csaba
ötlete nyomán
készült

Tömpe Péter: A magyar gyógyszeripar kialakulásának kezdete és helyzete a kiegyezés és a dualizmus korában ... 198

Lente Gábor:
Vegyészletek extra – 1867..... 202

Biacs Péter: Az élelmiszeriparok a dualizmus kezdetén 204

A HÓNAP HÍREI 209